

ISSN 1727-060X (Print)
ISSN 2664-3162 (Online)

TÜRKOLOGIA TÜRKOLOJİ

№ 3 (115), 2023

Шілде-тамыз-қыркүйек / Temmuz-Ağustos-Eylül

Журнал ҚР Инвестициялар және даму министрлігі
Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінің мерзімді баспасөз басылымы
және ақпараттық агенттігінде тіркелген.

Күәлік № 55-97-Ж 18.ІІ.2005 ж. Халықаралық рецензияланатын журнал.

Индекстер: ROOTINDEXING, Akademic Resource Index ResearchBib, Directory of
Research Journal Indexing, ASOS, Indeks Copernicus, MLA International Bibliography
Dergi, Kazakistan Cumhuriyeti Yatırımlar ve Kalkınma Bakanlığı İletişim, Enformasyon ve
Bilgi Komitesi'nin süreli yayın ve haber ajansında
55-97-J 18.02.2005 numaraya kayıtlıdır. Uluslararası hakemli bir dergidir.

Tarama index: ROOTINDEXING, Akademic Resource Index ResearchBib, Directory of
Research Journal Indexing, ASOS, Indeks Copernicus, MLA International Bibliography

Шығарылымның сарапшылары:

Док., проф. Сейфуллаһ Йылдырым (Еге университеті – Түркия), док., проф. Сонел Босналы
(Текирдаг Намык Кемал университеті – Түркия), доц., док. Әбдіманап Оңалбеков (Қожа Ахмет
Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті – Қазақстан), док., доц. Месут Карақулак
(Орду университеті – Түркия), док., доц. Умит Үрен (Кыркларели – Түркия), док., доц. Синан
Гүзел (Измир Кәтиб Челеби – Түркия), док., доц. Мурат Өзшахин (Афион Кожатепе университеті
– Түркия), док., доц. Емрах Бозоқ (Ұлттық қорғаныс университеті, Әскери академия – Түркия),
док. Семих Бабатүрк (Қырғызстан-Түркия Манас университеті – Қырғызстан), доц. Ақмарал
Малдыбек (Халықаралық туризм және меймандостық университеті), ф.ғ.к. Н.Мансұров (Қожа
Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті – Қазақстан), док. Зерде
Дүйсембекова (Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті – Қазақстан),
док. Зияда Халматова (Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті –
Қазақстан), док. Мерве Йорылмаз Кахве (Маниса Желал Баяр университеті – Түркия)

Türkistan/Türkistan

2023

ISSN 1727-060X (Print)
ISSN 2664-3162 (Online)

ТҮРКОЛОГИЯ TURCOLOGY

№3 (115), 2023

Июль-август-сентябрь / July-August-September

Журнал зарегистрирован Комитетом связи, информатизации и информации Министерства по инвестициям и развитию РК свидетельство о постановке на учет периодического печетного издания и информационного агентства № 5597-Ж 18. II. 2005 г. Международный рецензируемый журнал.

Индексы: ROOTINDEXING, Academic Resource Index ResearchBib, Directory of Research Journal Indexing, ASOS, Indeks Copernicus, MLA International Bibliography

The journal is registered in the periodical and news agency of the Information and Communication Committee of the Ministry of Investment and Development of the RK with No:5597-Zh 18.II.2005 is an international peer-reviewed journal.

Scanned indexes: ROOTINDEXING, Academic Resource Index ResearchBib, Directory of Research Journal Indexing, ASOS, Indeks Copernicus, MLA International Bibliography

Bu Sayının Hakemleri:

Prof. Dr. Seyfullah YILDIRIM (Gazi Üniversitesi – Türkiye), Prof. Dr. Sonel BOSNALI (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi – Türkiye), Dr., Doç. Abdımanap ONALBEKOV (Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi – Kazakistan), Doç. Dr. Mesut KARAKULAK (Ordu Üniversitesi – Türkiye), Doç. Dr. Umut ÜREN (Kırklareli Üniversitesi – Türkiye), Doç. Dr. Sinan GÜZEL (İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi – Türkiye), Doç. Dr. Murat ÖZŞAHİN (Afyon Kocatepe Üniversitesi – Türkiye), Doç. Dr. Emrah BOZOK (Milli Savunma Üniversitesi, Kara Harp Okulu – Türkiye), Dr. Semih BABATÜRK (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi – Kırgızistan), Dr. N.Mansurov (Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi – Kazakistan) Doç. Dr. Akmaral MALDİBEK (International University of Tourism and Hospitality – Kazakistan), Dr. Zerde DÜŞEMBEKOVA (Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi – Kazakistan), Dr. Ziyoda KHALMATOVA (Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi – Kazakistan), Dr. Merve YORULMAZ KAHVE (Manisa Celâl Bayar Üniversitesi – Türkiye)

Туркестан/Turkestan

2023

ҚҰРЫЛТАЙШЫ

Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті

БАС РЕДАКТОР

доктор, профессор Булент Байрам

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ

PhD доктор Мадина Молдашева

ЖАУАПТЫ ХАТШЫ

Жұпар Танауова

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫНЫҢ ҚҰРАМЫ

- Ыбраев – ф.ғ.д., проф. (Ахмет Ясауи университеті, Қазақстан)
- Шакимашрип
- Демир Нуреттин – док., проф. (Хажеттепе университеті, Анкара)
- Экижи Метин – док., проф. (Эге университеті, Түркия)
- Райхл Карл – док., проф. (Бонн университеті, Германия)
- Қоңыратбаев – ф.ғ.д., проф. (Халықаралық туризм және меймандостық университеті, Қазақстан)
- Тынысбек
- Құрманбайұлы – ф.ғ.д., проф. (Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті, Қазақстан)
- Шерубай
- Тұрсұн Хазіретәлі – т.ғ.д., проф. (Ахмет Ясауи университеті, Қазақстан)

РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕСТІҢ ҚҰРАМЫ

- Челик Юксел – док., проф. (Мармара университеті, Түркия)
- Садыков Ташполот – ф.ғ.д., проф. (Бішкек гуманитарлық университеті, Қырғызстан)
- Егоров Николай – ф.ғ.д., проф. (Тіл білімі институты, Ресей Федерациясы)
- Ағжа Феррух – док., проф. (Эскишехир Османгази университеті, Түркия)
- Гүл Булент – док., проф. (Эскишехир Османгази университеті, Түркия)
- Елеуов Мадияр – т.ғ.д., проф. (Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті, Қазақстан)
- Кенжетаев Досай – филос.ғ.д., проф. (Ахмет Ясауи университеті, Қазақстан)
- Габибейли Иса – док., проф. (Әзербайжан Ұлттық ғылым академиясы, Әзербайжан)
- Алдаш Айманкүл – ф.ғ.д., проф. (А.Байтұрсынов атындағы Тіл білімі институты, Қазақстан)
- Рахманов Насимхон – ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан Ұлттық университеті, Өзбекстан)
- Йылдырым Күршат – док., проф. (Стамбұл университеті, Түркия)
- Кынажы Баран – док., доц. (Анкара Қажы Байрам Вели университеті, Түркия)
- Жемиле
- Әбжет Бақыт – ф.ғ.к., доц. (Ахмет Ясауи университеті, Қазақстан)
- Әуесбаева Пакизат – ф.ғ.к., доц. (М.Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты, Қазақстан)
- Кошанова Нағима – ф.ғ.к., доц. (Ахмет Ясауи университеті, Қазақстан)
- Мараш Ласло – PhD (Амстердам университеті, Нидерланд)
- Журакузиев Нодирбек – PhD (Ә.Науаи атындағы өзбек тілі мен әдебиеті университеті, Өзбекстан)

SAHİBİ
Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi

EDİTÖR

Prof. Dr. Bülent Bayram

EDİTÖR YARDIMCISI

Dr. Madina Moldasheva

SEKRETER

Jupar Tanauova

YAYIN KURULU

İbrayev Shakimashrip	– Prof. Dr. (Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan)
Demir Nurettin	– Prof. Dr. (Hacettepe Üniversitesi, Türkiye)
Ekici Metin	– Prof. Dr. (Ege Üniversitesi, Türkiye)
Reichl Karl	– Prof. Dr. (Bonn Üniversitesi, Almanya)
Konyratbayev Tynysbek	– Prof. Dr. (Uluslararası Turizm ve Otelcilik Üniversitesi, Kazakistan)
Kurmanbayuli Şerubai	– Prof. Dr. (L.N. Gumilev Avrasya Ulusal Üniversitesi, Kazakistan)
Tursun Haziretali	– Prof. Dr. (Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan)

DANIŞMA KURULU

Çelik Yüksel	– Prof. Dr. (Marmara Üniversitesi, Türkiye)
Sadykov Taşpolot	– Prof. Dr. (Bishkek Humanitarian University, Kırgızistan)
Yegorov Nikolay	– Prof. Dr. (Dilbilim Enstitüsü, Rusya Federasyonu)
Ağca Ferruh	– Prof. Dr. (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye)
Gül Bülent	– Prof. Dr. (Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye)
Eleuov Madiyar	– Prof. Dr. (Al-Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi, Kazakistan)
Kenzhetayev Dossay	– Prof. Dr. (Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan)
Gabibeyli İsa	– Prof. Dr. (Azerbaycan Ulusal Bilimler Akademisi, Azerbaycan)
Aldaş Aymankul	– Prof. Dr. (A. Baitursynov Dilbilim Enstitüsü, Kazakistan)
Rakhmanov	– Prof. Dr. (Özbekistan Ulusal Üniversitesi, Özbekistan)
Nasimhon	– Prof. Dr. (Özbekistan Ulusal Üniversitesi, Özbekistan)
Yıldırım Kürşat	– Prof. Dr. (İstanbul Üniversitesi, Türkiye)
Kınacı Baran Cemile	– Doç. Dr. (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türkiye)
Abjet Bakıt	– Doç. Dr. (Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan)
Auesbayeva Pakizat	– Doç. Dr. (M. Auezov Edebiyat ve Sanat Enstitüsü, Kazakistan)
Koşanova Nagima	– Doç. Dr. (Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan)
Maraş Laszlo	– Dr. (Amsterdam Üniversitesi, Hollanda)
Zhurakuziev Nodirbek	– Dr. (A. Navai Özbek Dili ve Edebiyatı Üniversitesi, Özbekistan)

OWNER

Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University

EDITOR-IN-CHIEF

Prof. Dr. Bülent Bayram

ASSOCIATE EDITOR

Dr. Madina Moldasheva

EXECUTIVE SECRETARY

Zhupar Tanaouva

EDITORIAL BOARD

Ibrayev Shakimashrip	– Prof. Dr. (Akhmet Yassawi University, Kazakhstan)
Demir Nurettin	– Prof. Dr. (Hacettepe University, Turkey)
Ekizhi Metin	– Prof. Dr. (Ege University, Turkey)
Reichl Carl	– Prof. Dr. (Bonn University, Germany)
Konyratbaev	– Prof. Dr. (International University of Tourism and Hospitality, Kazakhstan)
Tynysbek	– Prof. Dr. (L.N. Gumilyov Eurasian National University, Kazakhstan)
Kurmanbayuly	– Prof. Dr. (L.N. Gumilyov Eurasian National University, Kazakhstan)
Sherubai	– Prof. Dr. (L.N. Gumilyov Eurasian National University, Kazakhstan)
Tursun Khazretali	– Prof. Dr. (Akhmet Yassawi University, Kazakhstan)

ADVISORY BOARD

Çelik Yüksel	– Prof. Dr. (Marmara University, Turkey)
Sadykov Tashpolot	– Prof. Dr. (Bishkek Humanitarian University, Kyrgyzstan)
Egorov Nikolay	– Prof. Dr. (Institute of Linguistics, Russian Federation)
Agzha Ferrukh	– Prof. Dr. (Eskisehir Osmangazi University, Turkey)
Gul Bulent	– Prof. Dr. (Eskisehir Osmangazi University, Turkey)
Eleuov Madiyar	– Prof. Dr. (Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan)
Кенжетеаев Досай	– Prof. Dr. (Akhmet Yassawi University, Kazakhstan)
Габибейли Иса	– Prof. Dr. (Azerbaijan National Academy of Sciences, Azerbaijan)
Aldash Aimankul	– Prof. Dr. (A. Baitursynov Institute of Linguistics, Kazakhstan)
Rakhmanov	– Prof. Dr. (National University of Uzbekistan, Uzbekistan)
Nasimkhon	– Prof. Dr. (National University of Uzbekistan, Uzbekistan)
Yildirim Kurshat	– Prof. Dr. (Istanbul University, Turkey)
Kinazhi Baran	– Doç. Dr. (University Ankara Hadji Bayram Veli, Turkey)
Zhemile	– Doç. Dr. (University Ankara Hadji Bayram Veli, Turkey)
Abzhet Bakyt	– Doç. Dr. (Akhmet Yassawi University, Kazakhstan)
Auesbayeva Pakizat	– Doç. Dr. (M. Auezov Institute of Literature and Art, Kazakhstan)
Koshanova Nagima	– Doç. Dr. (Akhmet Yassawi University, Kazakhstan)
Marash Laszlo	– PhD (Amsterdam University, Netherlands)
Zhurakuziev	– PhD (A.Navoi Tashkent State University of Uzbek Language and Literature, Uzbekistan)
Nodirbek	– PhD (A.Navoi Tashkent State University of Uzbek Language and Literature, Uzbekistan)

УЧРЕДИТЕЛЬ

Международный казахско-турецкий университет им. Х.А. Ясави

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

доктор, профессор Булент Байрам

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

доктор PhD Мадина Молдашева

ОТВЕТСТВЕННЫЙ СЕКРЕТАРЬ

Жупар Танауова

СОСТАВ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ

- Ибраев Шакимашры – д.ф.н., проф. (университет Ахмеда Ясави, Казахстан)
Демир Нуреттин – док., проф. (университет Хажеттепе, Турция)
Экижи Метин – док., проф. (университет Эге, Турция)
Райхл Карл – док., проф. (университет Бонн, Германия)
Коныратбаев – д.ф.н., проф. (Международный университет туризма и гостеприимства, Казахстан)
Тынысбек
Курманбайулы – д.ф.н., проф. (Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Казахстан)
Шерубай
Турсун Хазретали – д.и.н., проф. (Университет Ахмеда Ясави, Казахстан)

СОСТАВ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА

- Челик Юксел – док., проф. (Университет Мармара, Турция)
Садыков – д.ф.н., проф. (Бишкекский гуманитарный университет, Кыргызстан)
Ташполот
Егоров Николай – д.ф.н., проф. (Институт языкознания, Российская Федерация)
Агжа Феррух – док., проф. (Эскишехирский университет Османгази, Турция)
Гюл Бюлент – док., проф. (Эскишехирский университет Османгази, Турция)
Елеуов Мадияр – д.и.н., проф. (Казахский национальный университет им. Аль-Фараби, Казахстан)
Кенжетаяев Досай – д.филос.н., проф. (Университет Ахмеда Ясави, Казахстан)
Габибейли Иса – док., проф. (Азербайджанская Национальная Академия Наук, Азербайджан)
Алдаш Айманкуль – д.ф.н., проф. (Институт языкознания им. А.Байтурсынова, Казахстан)
Рахманов – д.ф.н., проф. (Национальный университет Узбекистана, Узбекистан)
Насимхон
Йылдырым – док., проф. (Стамбульский университет, Турция)
Кюршат
Кынажы Баран – док., доц. (Университет Анкары Хаджи Байрам Вели, Турция)
Жемиле
Абжет Бакыт – к.ф.н., доц. (Университет Ахмеда Ясави, Казахстан)
Ауесбаева Пакизат – к.ф.н., доц. (Институт литературы и искусства им. М. Ауэзова, Казахстан)
Кошанова Нагима – к.ф.н., доц. (Университет Ахмеда Ясави, Казахстан)
Мараш Ласло – PhD (Амстердамский университет, Нидерланды)
Журакузиев – (PhD (Университет узбекского языка и литературы им. А.Наваи, Узбекистан)
Нодирбек

МАЗМУНЫ * CONTENTS * İÇİNDEKİLER * СОДЕРЖАНИЕ

ASSYLBEK MEIRBEKOV * ARUZHAN KURBAN

АСЫЛБЕК МЕЙРБЕКОВ * АРУЖАН ҚҰРБАН

Comparative Study of Scottish and Kazakh Toponymic Legends

1-27

Шотланд және қазақ топонимикалық аңыздарын салыстырмалы зерттеу

Iskoç ve Kazak Toponim Efsanelerinin Karşılaştırmalı Çalışması

Сравнительное изучение шотландских и казахских топонимических легенд

БАҚЫТ ӘБЖЕТ * BAKYT ABZHET

Massaget, каспий тайпаларының салттық ғұрыптары және олардан ертегіге ауысқан сюжеттер

Ritual Ceremonies of the Massagetae, Caspian Tribes and Their Stories, Turned Into Fairy Tales

29-44

Massaget, Hazar Kavimlerinin Ritüel Törenleri ve Bunların Hikaye, Masallara Yansıması

Ритуальные обряды массагетов, прикаспийских племен и их сюжеты превратившиеся в сказки

VILDAN ÖNCÜL * ВИЛДАН ӨНЖҮЛ

Avrupa ve Türk Dillerinde Adlandırma: Gökkuşağı Örneği

45-65

Naming in European and Turkish Languages: The Rainbow Example

Еуропа және түркі тілдерінде ат беру: «кемпіркосак» сөзі мысалында

Наименования в европейских и тюркских языках на примере слова «радуга»

ГУЛЬЗИРА ШАДИНОВА * GULZIRA SHADINOVA

Ортағасырлық шығыс мұсылман ойшылдарының қоғамдық санасындағы бақыттың рөлі

The Role of Happiness in the Social Consciousness of Medieval Eastern Muslim Thinkers

67-90

Ortaçağ Doğu Müslüman Düşünürlerinin Kamu Bilincinde Mutluluğun Rolü

Роль счастья в общественном сознании средневековых восточно-мусульманских мыслителей

MEHMET YASIN KAYA * МЕХМЕТ ЯСИН КАЯ

Tatarcada Di- 'Demek' Fiili ile Kurulan Delile Dayalılık İşaretleyicileri

91-106

Signifiers of Evidentiality Formed With the Verb, Di- "Say" in Tatar

Татар тіліндегі di- 'demek' етістігімен жасалған дәлелділік белгілері

Указатели эвиденциальности, образованные от глагола di- 'говорить' в татарском языке

ODIL ZARIPOV * ОДИЛ ЗАРИПОВ

From the History of Land Ownership of the Tashkent Beglik (Beginning of the 19th Century)

107-125

Ташкент беклігінің XIX ғасыр басындағы жер иелену тарихынан
Taşkent Begliğinin Toprak Mülkiyeti Tarihinden (19. Yüzyılın Başı)
Из истории землевладения Ташкентского беглика (Начало XIX века)

HANİFE GEZER * ХАНИФЕ ГЕЗЕР

**Son Dönem Çağatay Yazı Dilinin Temsilcisi Nurmuhammed Andelib'in
Kıssa-ı Fir'avn Destanı**

The Story of Fir'avn Epic of Nurmuhammed Andelib, the Representative of the
Late Chagatay Written Language

127-149

Соңғы дәуірдегі шағатай жазба тіл өкілі Нұрмұхаммед Әнделібтің «Қисса-йи
фир'авн» дастаны
Эпос «Кисса-йи Фиравн» Нурмухаммед Анделиба, представителя
чагатайской письменности позднего периода